CROSSBORDERJURISTS (SINIR AŞAN HUKUKÇULAR) DERNEĞİ

HUKUKSUZLUKLARI ARAŞTIRMA VE ANALİZ KURULU (HAAK)

ÇİĞDEM TURAN ÖNELGE KARARI

(Karar Numarası: 2021/6)

Karar Tarihi: 15/11/2021

I. BAŞVURU KONUSU

Başvurucu **Çiğdem Turan Önelge** tarafından Derneğimize başvuru yapılmış ve tutukluluk süresince hakkında verilmiş mahkeme ve hâkimlik kararları ile savcılık taleplerinin incelenmesi, hukuka uygun olup olmadıkları konusunda görüş bildirilmesi ile tutuklama sürecinde görevli hâkim ve savcıların ceza, tazminat ve disiplin hukuku çerçevesindeki sorumlulukları konusunda kanaatimizi içeren bir rapor düzenlenmesi talep edilmiştir

II. BAŞVURUCUNUN TUTUKLUULK SÜRECİNDE VERİLEN KARARLAR VE KARAR VEREN YARGI MENSUPLARI

A. İDDİANAME HAZIRLAMA ÖNCESİ

a. Tutuklama Talep Eden Savcı(lık):

- Şanlıurfa Cumhuriyet Başsavcısı (Uğurhan Kuş- 40911)
- Şanlıurfa Cumhuriyet Başsavcılığı (Orbay Bahri Ulgar- 97939)

b. Tutuklama Kararı Veren Hakim/lik:

- Şanlıurfa Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkim Ahmet Türker- 179614)

c. Tutuklamaya Konu Suçlama(lar):

- Anayasal Düzeni Ortadan Kaldırmaya Teşebbüs Etme
- Silahlı Terör Örgütü Üyeliği

d. Tutuklama Kararında Dayanak Olarak Kullanılan Veriler:

- Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Tutuklama Talebi
- HSK Açığa Alma Kararı

e. Soruşturma Aşamasında Tutuklamanın Devamına Karar Veren Veya İtirazları Reddeden Hâkimler/Savcılar

1. Adnan Yılmaz (122240)
2. Abdullah Gök (36850)
3. Diyaaddin Özislam (151293)
4. Anıl Deniz Güneş (120674)
5. Yavuz Arnak (120593)

B. İDDİİANAME HAZIRLANMA SONRASI

a. İddianamede Delil Olarak Kullanılan Veriler

- HSK açığa alma kararı
- MİT Bylock tespit raporu
- Etkin pişmanlık kapsamında alınan şüpheli anlatımları

b. Yargılama Aşamasında Tutuklamanın Devamına Karar Veren Hâkim Ve Savcılar

1. Lütfi Türk (40342)
2. Murat Bahadır (151384)
3. Merve Ergüden(189952)
4. Ömer Tuncay İpek (27995)
5. Merve Kalkan (170996)
6. Ülkü Adıgüzel (104747)
7. Alper Celep (192130)
8. Merve Tekin (194729)
9. Ramazan Özmen (190201)

III. DEĞERLENDİRME

Söz konusu kararları incelemek üzere Derneğimizin bir üyesi bir raportör olarak görevlendirilmiştir.

Raportör görüşünü içerir raporunu Kurulumuza sunmuştur.

Kurulumuz tüm üyeleri tarafından sunulan rapor ve başvurucuya ait kararlar incelenerek, T.C. Anayasası ve ceza hukuk mevzuatı, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşme hükümleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Birleşmiş Milletler ilgili komite ve komisyon kararları ile Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği ve Venedik Komisyonu'nun Türk yargı sistemi, mahkemelerin işleyişi, temel hak ve özgürlüklerin ihlaline ilişkin rapor ve görüşleri doğrultusunda değerlendirme yapılmıştır.

Başvurucu Şanlıurfa ilinde hâkim olarak görev yapmakta iken 15 Temmuz darbe teşebbüsü gerekçe olarak kullanılarak 11 Ağustos 2016 tarihinde HSK tarafından açığa alınmış ve aynı gün Ankara Başsavcılığı tarafından hakkında örgüt üyeliği ve darbeye teşebbüs suçlaması ile soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakim olarak adliyede görevinin başında, duruşma yaptığı sırada, Şanlıurfa Başsavcılığı'nın talimatı sonrasında gözaltına alınmış ve 7 gün süre ile gözaltında tutulmuştur. Gözaltı sonrasında başvurucu, savcılık tarafından tutuklama talebiyle Şanlıurfa Sulh Ceza Hakimliği'ne sevke dilmiş ve 18 Ağustos 2016 tarihinde tutuklanmıştır.

Başvurucu uzun süre tutuklu kaldıktan sonra Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 14 Haziran 2017 tarihinde hakkında silahlı terör örgütü üyeliği suçlaması ile dava açılmıştır. 27 Nisan 2018 tarihinde hakkında 6 yıl 10 ay 15 gün hapis cezası verilerek tahliye edilmiştir. Tutuklu olarak soruşturulduğu darbeye teşebbüs suçlamasından hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

A. KARARLARDA SOMUT VE HUKUKEN KABUL EDİLEBİLİR BİR DELİL BULUNUP BULUNMADIĞINA İLİŞKİN İNCELEME

Kurulumuza sunulan hâkimlik (veya mahkeme) kararları incelendiğinde, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinde tutuklamaya ilişkin şartların oluştuğuna dair kararı okuyan üçüncü kişiyi ikna edebilecek bir delil değerlendirilmesi yapılmadığı; sadece kanunda yazılı ifadelerin tekrarıyla yetinildiği; kararda yer almayan ancak dosyada var olduğu düşünülebilecek delillerin hukukiliği noktasında bir değerlendirme ve inceleme

yapılmadığı; başvurucunun itiraz ve tahliye talep dilekçelerinde öne sürdüğü hususların neden kabul edilmediği konusunda hiçbir değerlendirmeye yer verilmediği; AİHM'in 5. madde kapsamındaki içtihatlarında belirlenen delil ve delil değerlendirme kriterlerinin karşılanmadığı, Anayasa ve uluslararası sözleşmelerle teminat altına alınan hakların kullanımının geriye dönük ve ayrımcılık temelli olarak kişi aleyhine suçlama delili olarak kullanıldığı Kurulumuz tarafından gözlemlenmiştir.

B. KARARLARIN GEREKÇELİ OLUP OLMADIĞI HUSUSUNDA YAPILAN İNCELEME

Anayasa'nın 141. maddesi ile emredilen ve CMK'nın 34. maddesinde tekrarlanan ve uluslararası insan hakları sözleşmeleri ile güvence altına alınan, mahkeme ve hâkimlik kararlarının gerekçeli olması şartının karşılanmadığı; sebep-sonuç ilişkisi tesis edilmediği, söz konusu kararlarda sadece yasa maddelerinde yer alan ölçütlerin tekrar edildiği, kararlarda bireyselleştirme yapılmadığı, ölçülülük-orantılılık-gereklilik gibi kıstasların karşılanmadığı, bu nedenle başvurucunun karara karşı etkin bir itiraz hakkı kullanmasının önlendiği görülmüştür.

Başvurucu aleyhine gerek tutuklama talep yazısı ve tutuklama kararında, gerek iddianamede ve gerekse gerekçeli mahkûmiyet kararında gösterilen ve kullanılan bilgi ve belgelerin başvurucunun üzerine atılı ve tutuklanmasına dayanak olarak kullanılan darbeye teşebbüs ve silahlı terör örgütü üyeliği suçlamasını ispatlamaya, tutuklanmasını haklı ve makul göstermeye yeterli önem ve değerde olmadığı; bu verilerin yukarıda isimleri yazılı hâkim ve savcılar tarafından keyfi yorumlamaya tabi tutulup, bunlardan çıkartılması mümkün olmayacak önem ve ağırlıkta sübjektif sonuçlara varıldığı, varılan sonuçlar ile bunlara dayanak olarak kullanılan veriler arasında mantık ve hukuk ilkeleri ile uyumlu, üçüncü kişileri ikna edebilecek mahiyette bir bağlantı kurulmadığı Kurulumuzca gözlemlenmiştir.

Bu haliyle söz konusu kararların gerekçesiz olduğunun kabul edilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

C. KARARLARI VEREN HÂKİM VE SAVCILARIN TARAFSIZLIĞINA VE BAĞIMSIZLIĞINA DAİR DEĞERLENDİRMELER

2014 sonrası Türk yargı sisteminin bağımsızlığına ve hakimlik-savcılık teminatına dair düzenlenen AB İlerleme Raporları, BM Komite ve Komisyon Kararları, Venedik Komisyonu Kararı, AİHM içtihatları, MEDEL ve diğer Avrupa hakim ve savcı örgütleri raporları, uluslararası insan hakları örgütleri rapor ve değerlendirmeleri birlikte incelendiğinde, yargının üzerinde siyasetin yoğun bir etkisinin olduğu, hakim ve savcıların atama, nakil ve yetkilendirme yetkilendirilmelerinin şeffaf ve denetlenebilir olmadığı, iktidar aleyhine karar veren hakim ve savcıların görev yerlerinin değiştirildiği, haklarında disiplin soruşturması başlatıldığı veya ihraçlarına karar verildiği; yapılan yasal düzenlemeler ile yargının işleyişine doğrudan müdahale edildiği, siyasi yönü bulunan soruşturma ve yargılamalarda AİHM içtihatları ile somutlaşan ve çerçevesi çizilen ilke ve usullere riayet edilmediği anlaşılmıştır.

Hukuka uygunluğu tartışmalı delillere dayalı olarak, gerekçesiz şekilde verilen tutuklama ve tutukluluk devam kararları ve bu kararlar neticesinde uzunca süre başvurucunun tutuklu kalması ile kararda yer verilen ön kabuller birlikte değerlendirildiğinde söz konusu yargı mensuplarının önyargılı, taraflı ve ayrımcılık temelli bir yaklaşım sergiledikleri konusunda tarafımızda kuvvetli bir şüphe oluşmuştur.

Verilen kararların Ceza ve Ceza Yargılama Hukukunun temel ilkelerine tamamen aykırı olduğu, karar veren hâkim ve savcıların verdikleri kararlarda başvurucuya atfedilen suçun yasal şartlarının oluşup oluşmadığına dair değerlendirmelerden ziyade, başvurucunun ideolojisini, dini görüşünü, ait olduğu sosyal grubu, ırkını ve/ya siyasi tercihlerini gözönüne aldığı, böylece yargıçların objektif ve sübjektif bağımsızlıklarını, savcıların ise tarafsızlıklarını kaybettikleri konusunda Kurulumuzda kanaat oluşmuştur.

IV. KARARI VERENLERİN HUKUKİ SORUMLULUĞUNUN DEĞERLEDİRİLMESİ VE SONUÇ:

Başvurucunun talebi doğrultusunda yapılan inceleme sonucunda, söz konusu kararların uluslararası insan hakları hukuku çerçevesinde kabul edilen ilke ve gereklilikleri karşılamadığı, bu nedenle söz konusu kararların hukuken meşru ve kabul edilebilir, sonuç doğuracak nitelikte olmadıkları Kurulumuzca değerlendirilmiştir.

Yukarıda yer verilen gerekçeler ve kabule göre, Başvurucunun tutuklanmasına ilişkin olarak soruşturma ve yargılama aşamasında görev yapan hâkim ve savcıların muhtemel hukukî sorumlulukları Kurulumuzca aşağıdaki gibi tespit edilmiştir:

A. Ceza Hukuku sorumluluğu:

a. Yukarıda isimleri yazılı yargı mensubu hâkim ve savcılar hakkında, hukuka aykırı yöntemlerle, hukuken geçerli bir delil olmaksızın ve gerekçesiz tutuklama kararı vermek ve/ya devam ettirmek suretiyle TCK'nun 37. maddesi yollamasıyla TCK'nun 109/1; 109/2; 109/3-b,c; 109/4 maddelerine temas eden **KİŞİYİ HÜRİYETİNDEN YOKSUN KILMA** SUÇU nedeniyle soruşturma yapılması gerektiği,

b. Adı geçen hâkim ve savcıların, başvurucuya yönelik kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunu; siyasal saiklerle ve mağdurla birlikte toplumun bir kesimine karşı bir plan doğrultusunda sistemli olarak işlediklerine dair haklı nedenlerin bulunduğu gözönüne alındığında TCK'nun 77/1-d maddesine temas eden **İNSANLIĞA KARŞI SUÇ** bağlamında soruşturulmaları gerektiği,

c. Dosya bağlamında şartları oluştuğu takdirde adları geçen yargı mensuplarının;

- Konut dokunulmazlığının ihlali (TCK md. 116)
- Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi (TCK md. 121)
- Nefret ve ayırımcılık (TCK md. 123)
- Haberleşmenin gizliliğini ihlal (TCK md. 132)
- Özel hayatın gizliliğini ihlal (TCK md. 134)
- Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme (TCK md. 136)
- Verileri yok etmeme (TCK md. 138)
- Resmi belgede sahtecilik (TCK md. 204)
- Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan (TCK md. 206)
- Görevi kötüye kullanma (TCK md. 257)
- Kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf (TCK MAD md. DE 261)
- Suç uydurma (TCK md. 271)
- Yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs (TCK md. 277)
- Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme (TCK md. 281)

- Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs (TCK md. 288)

Suçlarından sorumlu olabilecekleri,

B. Disiplin Hukuku sorumluluğu:

Anayasa ve uluslararası sözleşmelerden kaynaklı yükümlülüklerini yerine getirmeyen yukarıda isimleri yazılı hâkim ve savcılar hakkında Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından, meslekten ihraçlarını konu alan bir disiplin soruşturması yapılması gerektiği,

C. Özel Hukuk sorumluluğu:

Başvurucunun uğradığı maddi ve manevi zararları bağlamında Devlet aleyhine açılacak ulusal ve uluslararası yargı mercileri nezdinde açılacak davalar sonucunda ödenmesi kuvvetle muhtemel tazminat miktarlarından yukarıda isimleri geçen hâkim ve savcıların rücuen sorumlu tutulmaları gerektiği,

Sonucuna varılmıştır.

Vardığımız sonuca isimleri yazılı hâkim ve savcıların gıyabında varılmıştır.

Söz konusu yargı mensupları doğrudan veya temsilcileri vasıtasıyla değerlendirmelerimize ve vardığımız sonuca itiraz etme hakkına sahiptirler.

Böyle bir itiraz gerçekleştiğinde, yapılan itirazı ve sunulan bilgi ve belgeler kamuoyu ile paylaşılacak ve kararı yeniden gözden geçirilerek tamamen veya kısmen değiştirilebilecektir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

ÜYE **ÜYE** **ÜYE**